

ու իրականացումը: Նոր Տարուան սեմին, եթէ զօրաւոր կերպով կը հաւատանք թէ խաղաղութեան մեր այնքան երկա՛ր փայփայած երազը – աշխարհագրական այս շրջանին մէջ պիտի մօտ ապագային իրականանայ – անկասկած Հայր Աստուած մարմին պիտի տայ մեր մեծ երազին, որովհետեւ Ան աւելի մեծ է քան մեր բոլոր երազները միասին առած: Հետեաբար թող երազենք այնպէս ինչպէս Սիմէոն երազեց, և թող միշտ հաւատարիմ մնանք մեր երազին ինչպէս Ծերունի Սիմէոն մնաց հաւատարիմ:

Աղօթենք որ մեր Փրկչին՝ Յիսուս Քրիստոսի Անուանակոչութեան այս տօնին, Հայր Աստուած մեզի՝ բոլորիս տայ հաւատալու և յուսալու այդ անսպառ ոյժը, որպէսզի մենք ևս մեր կեանքի աւարտին ձայնակցելով Սիմէոն Ծերունիին կարենանք ըսել, «Արդ արձակեա՛ զծառայս քո Տէր ի բարի, զի տեսին աչք իմ զփրկութիւն աշխարհի»։ Ամէն:

ՆՈՒՐՀԱՆ ԱՐՔ.

«ՄԱՏԹԷՈՍ, ԱՌԱՔԵԱԼ ԵՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻԶ»

Ղուկաս եւ Յովհաննէս աւետարանիչները կոչած են զինք Ղեստացի, իսկ Մարկոս՝ Ալիէոսի որդի: Հաւանական կը թուի որ իր բուն անունը Ղեստացի էր, սակայն ետքը ստացաւ, եւ կամ ինք որոշեց կոչուիլ Մատթէոս, Յիսուսի աշակերտ դառնալէ ետք: Մատթէոս անունը կը նշանակէ «Աստուծոյ նուէրը»: Յակոբոս առաքելի հայրն ալ Ալիէոս կը կոչուէր որ սակայն Մատթէոսի հետ երբեք ազգականական կապ չունէր:

Մատթէոս ծնունդով Գալիլիացի կը թուի եղած ըլլալ: Իսկ գործով տուրք հաւաքող՝ Հոովմի իշխանաւորներուն համար, վասնզի այդ օրերուն Հրէաստան Հոովմի ենթակայ էր: Այս տուրքը հաւաքող եղած ըլլալուն հանգամանքը զինք ատելի դարձուցած էր հրեաներու, որովհետեւ այդ գործով զրադոյները ժողովուրդը կը կեղեքէին եւ Հոովմի ի նպաստ կը գործէին:

Այդ ատելութիւնը որքան խորունկ էր որ հակառակ այս պաշտօնեաներու հրեայ ըլլալուն, ուրիշ հրեաներ ստուսնական կասլ չէին հաստատել անոնց հետ, եւ նոյնիսկ հեռու կը պահէին զանոնք իրենց կրօնական պաշտամունքներէն, քաղաքային ընկերութիւններէն եւ վաճառականութենէ: Մատթէոս հրեայ էր եւ տուրք հաւաքող:

Յիսուս հրաւիրեց Մատթէոսը հետեւելու իրեն քարոզութեան երկրորդ տարուան ընթացքին, որու մասին կը գրէ ան իր իսկ խնդրած աւետարանին մէջ պատմելով թէ ինչպէս Յիսուս Դպիրներէն Բնադատուած էր անդամալոյծի մը ըսած ըլլալուն համար թէ. «Քու մեղքերդ ներուած ըլլան»: Յետ այնու երբ Յիսուս մահաւատան մը մօտէն կ'անցնէր «Մատթէոս անունով մարդ մը տեսաւ: Եւ ըսաւ անոր. «Ետեւէս եկուր:» Եւ ան ոտքի ելնելով գնաց Անոր ետեւէն:

Մատթէոս ձգեց ետին ամէն ինչ, իր գործն ու ազգականները եւ հետեւեցաւ Յիսուսի: Շատ հաւանական կը թուի որ ան թէւ մօտէն ծանօթ չէր Յիսուսի, քայց Կափառնաումի մէջ քարոզած ժամանակ առիթը պէտք էր ունեցած ըլլար զԱյն տեսնելու եւ լսելու եւ իմանալու նաեւ թէ ինչ հրաշքներ եւ բժշկութիւններ կը գործէր Ան: Ահա թէ ինչու հրաւերը ստացաւ, հետեւեցաւ Անոր առանց երկմտելու:

Մատթէոս գրեց աւետարանը Սուրբ Հոգիի գալուստէն ետք, իբր պատմութիւնը այն փորձառութեան որ ունեցած էր: Գրեց զայդ փրկատնէութիւնը ընդունած հրեաներու խնդրանքին վրայ Արամբրէն լեզուով որ Յիսուսի խօսած լեզուն էր:

Հետաքրքրական է իմանալ որ Հին Կտակարանի գիրքերը կարեւոր են եւ Նորին հիմքը կը կազմեն: Սակայն Հինը կը տարբերի Նորէն անով որ մարգարէներ եւ ուրիշ ներշնչեալ մարդիկ գրեցին այն ինչ որ լսեցին, եւ գրեցին այնպէս ինչպէս հասկցան եհովայի խօսքը: Նորին մէջ արձանագրուած կը գտնենք մեր Փրկչին՝ Յիսուսի, ձայնը եւ խօսքը: Կը տեսնենք իր գործունէութիւնը, հրաշքները եւ բժշկութիւնները, ինչպէս եւ մաքրագործումը տանարի մէջ տեղի ունեցող վաճառականութեան: Նոր Կտակարանին մէջն է որ Յիսուս կը սորվեցնէ հաւատք եւ յաւիտենական կեանք ընդունելու դասերը, առաւել՝ իր կեանքի օրինակով դիտել կուտայ մեզի թէ որ ճամբան մեզ կ'առաջնորդէ սրբութեան եւ Աստուծոյ արքայութեան:

Երբ փնտռենք իմանալ թէ Մատթէոս ինչ առաքելական գործ կատարած է, դժուարութեան կը մատնուինք, որովհետեւ չենք գիտեր թէ Հրէաստանի մէջ քանո՞ք եւրոպացիներ, թէ՛ եւ չէ ըսուած թէ որոնք են այս արեւելեան երկիրները: Որոշ չէ թէ ուր նահատակուեցաւ Նթովպիո՞յ թէ Պարսկաստանի մէջ եւ ո՞ր թուականին:

Մատթէոսի աւետարանը գրուած է շատ պարզ լեզուով, բոլորին հասկնալի դարձնելով այն հրաշալի կեանքը որ Յիսուս ապրեցաւ երկրի վրայ: Այդ կեանքին վերջին տարիներու արձանագրութիւնը ուրեմն, պիտի գտնենք չորս աւետարաններուն մէջ: Մատթէոսի մօտեցումը եւ գրութեան ոճը մասնաւորապէս ուղղուած է հրեայ ժողովուրդին: Անոր մէջ յաճախ կը հանդիպինք Հին Կտակարանէն առնուած խօսքերու եւ հոն շեշտը կը դրուի Մովսիսական օրէնքի վաւերականութեան որուն վրայ նոր լոյս կը քաջուի եւ օրէնքը նոր իմաստ կը ստանայ Յիսուսի աստուածային ներկայութեամբ եւ Անոր տուած քաջատրութեամբ: Թէ Ան չէ եկած կործանելու հինէն տրուած օրէնքը, այլ զայն ամբողջացնելու:

«Յակոբոս Ալփէոսի Որդի, Առաքեալ»

Այս երկրորդ Յակոբոսն է՝ Յիսուսի աշակերտներուն պատկանող խումբին պատկանող, որ մեզի ծանօթ է իբր Ալփէոսի որդի, ինչպէս եւ իբր Տեառնեղբայր, այսինքն Տիրոջ եղբայրը: Մատթէոս աւետարանիչ իր գրքին մէջ (ԺԳ 55) Նազարէթ քաղաքի բնակիչ մարդոց՝ որոնք Յիսուսի ընտանեկան պարագաներու մասին կը հետաքրքրուէին, անոնց հարցումները կ'արձանագրէ այսպէս. «Ուրկէ՞ են ասոր իմաստութիւնը եւ զօրութեան գործերը: Ասիկա հիւսնի որդին չէ՞. ասոր մայրը Մարիամ չի՞ կոչուիր. եւ ասոր եղբայրները՝ Յակոբոս, Յովսէս, Սիմոն եւ Յովնա, եւ հոյրերը՝ ամէնքն ալ մեր մօտ չեն»:»

Իսկ Մարկոսի աւետարանին մէջ (ԺԵ 40) կը կարդանք այն թէ Յիսուս խաչի վրայ իր հոգին աւանդած ժամանակ հոն ներկայ էին

«կիներ, որոնք կը դիտէին հեռուէն: Անոնց մէջ էին Մարիամ Մագդաղենացի, Կրտսեր Յակոբոսի եւ Յովսէփի մայրը՝ Մարիամ, այլեւ Սողոմէ:»

Յակոբոսի անունը կը յիշուի Փիլիպպոսի անունի հետ: Իսկ ինչ կը վերաբերի անոր Յիսուսի եղբայր ըլլալուն, եկեղեցւոյ աւանդութիւնը եւ հասկացողութիւնը այն է որ երկուքը իրարու բնականօրէն էին, բայց ոչ եղբայրներ:

Յակոբոս առաքեալներու մէջէն եղաւ առաջին եպիսկոպոսը որ նախագահեց Երուսաղէմի մէջ գումարուած առաքեալներու առաջին ժողովին ուր նկատի պիտի առնուէր այդ օրերուն շատ հիմնական եւ կարեւոր նկատուած հարց մը. թէ ինչ պայման պէտք է դրուէր հերանոսները քրիստոնեայ դարձնելու համար. թէ պէ՞տք էր զանոնք նախ թլփատել Մովսիսական օրէնքին համաձայն, եւ ապա ընդունիլ իբր քրիստոնեայ: Ժողովի որոշումը այն եղաւ որ այդ անհրաժեշտ չէր: Յակոբոս առաքեալն էր որ մեծ դեր ունեցաւ հարցին լուծում տալու մէջ եւ եղաւ պաշտօնապէս յայտարարողը: Հետաքրքրական է կարդալ Գործք Առաքելոց գիրքի ԺԵ-րդ գլուխը իմանալու համար թէ Պողոսի եւ Բարնաբասի տուած տեղեկութիւնը ինչ կարեւոր դեր կատարեց այդ որոշման հասնելուն մէջ:

Յակոբոսն էր նաեւ այն անձը որուն մօտեցաւ Պողոս հաստատելու համար թէ ինք իրապէս եւ խորապէս հետեւող է Յիսուսի, Տամասկոսի նամբուն վրայ ունեցած իր հոգեւոր փորձառութեան իբրեւ հետեւանք: Պետրոս առաքեալն ալ՝ բանտարկութենէ փախչելէ ետք եկաւ Յակոբոսի մօտ անոր օգնութիւնը խնդրելու:

Աղեքսանդրացի Կղեմէս եպիսկոպոս, Եւսեբիոս պատմիչ եւ հրեայ պատմագիր Յովսէփիոս յստակ կերպով կը հաստատեն Յակոբոսի եպիսկոպոսութիւնը եւ հեղինակութիւնը Երուսաղէմի մէջ: Ահա թէ ինչու ամէն չարիք հասաւ Բաղադին վրայ երբ պետութիւնը նահատակեց Յակոբոսը, եւ ըսուեցաւ. «ամենաարդար մարդը սպաննուեցաւ:»

Երկրորդ դարու վերջաւորութեան Յակոբոսի մասին արձանագրութիւն մը կայ Եւսեբիոս պատմիչի գրութեանց մէջ, ուր կը կարդանք թէ «արդար» կոչումը տրուած էր Տիառնեղրայր ճանչցուած Յակոբոսին: Ան մօր որովայնէն սուրբ էր, ոչ զինի եւ ոչ ալ այլ ըմպելի կը գործածէր, եւ կեանք ունեցող ոչ մէկ կենդանի կը ճաշակէր: Մազը երբէք չէր կտրեր եւ մարմինը իւղով չէր օծեր: Միայն ինքն էր՝ տանարի ֆահանաներէն զատ, որ կարող էր Սրբութիւն Սրբոցը մտնել: Չէր հագներ բուրդէ պատրաստուած հագուստ: Մշտապէս տանարի մէջ էր ինկած իր ծունկերու վրայ աղօթքի խնդրելով որ Աստուած ներէ ժողովուրդի մեղքերը: Ահա այսպիսի կենցաղի համար ժողովուրդը զինք կը կոչէր «արդար»:

Երբ շարունակեմք կարդալ Եւսեբիոսի գրութիւնը պիտի տեսնենք որ ըստ երկրորդ դարուն պատկանող այս գրութեան ֆահանաները, դպիրները եւ փարիսեցիները վրդոված էին Յակոբոսէն եւ կը վախճային որ ան պիտի յաջողէր համոզել ամբողջ ժողովուրդը թէ Յիսուս օծեալ Տէրն է որու մասին մարգարէները խօսած էին եւ որու ծնունդը կը սպասուէր: Անոնք քով քովի եկան զինք համոզելու որ տանարի գագաթը

ելլէ եւ այն տեղէն իր խօսքով համոզէ ժողովուրդը որ չհետեւին Յիսուսին:

Յակոբոս այդ քարձր տեղէն քարձրաձայն աղաղակեց եւ ըսաւ. «ինչո՞ւ ինձ կը հարցնէ՞ Որդի Մարդոյի մասին, քանի որ Ան նստած է Հայր Աստուծոյ աջ կողմը եւ որ պիտի վերադառնայ երկնքի ամպերուն վրայ բազմած:» Ժողովուրդը այս լսելով աւելի զօրացաւ իր հաւատին մէջ: Մինչ այդ դպիրներն ու փարիսեցիները աւելի վրդովեցան անոր դէմ եւ խորհրդակցելով որոշեցին իրենք ալ գագաթ քարձրանալ եւ Յակոբոսը վար գլորել: Ան ինկաւ քայց չի մեռաւ: Անոնք ապա որոշեցին գինք քարկոծելով մեռցնել: Ներկաներէն մարդ մը փայտի կտորով մը հարուածեց անոր գլուխը եւ Յակոբոս մահանալով իր հոգին աւանդեց: Զինք թաղեցին տանարի շրջափակին մէջ:

Եւսեբիոս սլատմիչի համաձայն ան նահատակուեցաւ 62 թուականին: Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց վանքի մէջ կանգուն կը մնայ իր աթոռը, որու մօտ իր գահին վրայ կը բազմի Հայոց Սրբազան Պատրիարքը:

Նոր Կտակարանի մէջ կայ Յակոբոս առաքնաւորի մէկ նամակը որուն նիւթը կը շեշտէ քէ միայն հաւատալը չի քաւեր, պէտք է որ այդ ինքզինք արտայայտէ բարի գործով: Յակոբոս կ'ըսէ. «Հաւատք առանց գործի մեռեալ է:»

— ՇԱՀԷ ՔՀՆՅ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ